

Norrland som konstnärligt territorium

Rapport från BRAK 2019

Den 25–26 september arrangeras för tredje gången BRAK – Branschdagar för konstområdet i norr – denna gång i Gävle. Temat är TERRITORIUM (Norrland) – konsten och konstnären i förhållande till platsen och tiden. Konstnärernas röster och verksamheter står i centrum där Kc Nords medlemmar får utrymme att presentera sina konstnärskap. Presentationerna varvas med föreläsningar, samtal och diskussioner.

DAG 1

Vi befinner vi oss på Folkets hus i Gävle. Under det inledande välkommandet, med en presentation av BRAK och Kc Nord, formuleras en idé om varför vi träffas här just i dag. Genom att återknyta till tidigare BRAK-träffar blir det tydligt hur viktigt det är att kunna mötas och samtala utan filter och omvägar. Därefter tar konstnärspresentationerna över. Här återges ett urval.

Kerstin Lindström från Västernorrland beskriver sitt konstnärskap utifrån rubriken "Own our own time – Ett mobilt territorium". Genom att gemensamt skapa spår genom stickningen – låta den växa fram, maska på maska, under en bestämd tid – vill hon få syn på just tiden. Kerstin Lindström berättar om en tidigare performance på Färöarna, då åttio kvinnor från hela världen möttes för att sticka i en tillsluten cirkel. Ett "territorium" är en avgränsning. Denna avgränsning handlar även om makt och inflytande. I stickningen skapas ett territorium och den som arbetar långsammast bestämmer tempot och avgör därmed stickningens utfall.

Med utgångspunkt i konstfilmen [Stamnätet](#) reflekterar Clara Bodén, filmskapare och producent, kring vad Norrland kan vara för en plats. Utgångspunkten är delvis ett brev från barndomskamraten Jens, som beskriver detta: om att bo i Sveriges mest vattenkraftstata kommun och sedan höra "Du vet det här är en fattig kommun." Här beskrivs en känsla: först att känna sig stolt över att ha något alla andra inte har, till att känna sig lurad. Att bli något för någon annan. Därför blir en stillbild så talande. Vi ser en gata i Ragunda. Till detta en röst: "Här står jag – jag står här". Det är i detta här som historien berättas, både fysiskt och psykiskt.

Jonas Westlund, boende i Gävle, berättar sedan om sitt konstnärskap där internet kan beskrivas som ett konstnärligt territorium. I verket [My Vacation](#) har han stulit delar av andras semesterfilmer från Youtube. Dessa har han klippt ihop till en egen semestervideo. Genom sin röst binder han samman en egen resa som börjar med att väskan ska packas. Kameran rör sig över sängen, fylld med kläder och attiraljer sorterade i högar. Han beskriver förväntningarna, vad han kan tänkas behöva. Under själva resan beskriver han sedan poolen, matupplevelsena, regniga dagar då de nedpackade böckerna kommer väl till pass, segwayäventyren som stöter på vissa problem och avslutningsvis, hetsen på flygplatsen där kameran skakar och vitsen med filmandet blir helt obegripligt. Hela upplägget känns befriande parodiskt. Skärpt, lättsamt och i lagom dos: dumförklarande.

Från Västerbotten ger konstnären Britt-Lis Lindqvist en performativ presentation under rubriken "Äntligen får man skämmas!". Hon förklarar sakligt att hon inte är kontroversiell, inte provocerande eller för den delen farlig. Hon sitter istället med nålen

VOLYM

och skapar små broderier i petit point-teknik: "Det skäms jag för ständigt. Men nu har det blivit inne att skämmas!" Som föredragshållare på scenen fångar hon in oss i den personliga och underhållande berättelsen kring konstnärlig drivkraft och tidskrävande broderier.

Konstnärsnämndens analytiker finns även på plats för att dela med sig av belysande siffror kring fördelade medel i norr. Här visar det sig att Dalarna även räknats in, vilket medför att i stort sett alla siffror är felaktiga. Det går inte att ta miste på besvikelsen bland åhörare, samt genansen hos föredragshållaren.

Efter lunch sätter vi oss i mindre grupper för rundabordssamtal. Frågorna som tilldelats är: Vad anser du skapar goda förutsättningar för konst utifrån ditt yrkesperspektiv? Vad saknar du? Vad finns och fungerar bra? I presentationen av diskussionsfrågorna omnämner konstnären Lena Ylipää med entusiasm sitt svar på första frågan: Kollegor! Kollegor! Kollegor! Detta engagerande uttalande är något många av oss återkommer till under BRAK. I min grupp pratas det om ekonomiska förutsättningar och behovet av mötesplatser för konstnärer. Om isolering, ensamhet och skillnaden mellan generationer. Att den äldre generationen kan ha svårare att platsa in i dagens språkligt fokuserade ansökningssamhälle. I dag har "bara göra"-inställningen fått träda tillbaka och istället måste konstnärskapet beskrivas i ord och projektansökningar ska formuleras med finesse. Vi samtalar även om svårigheterna i att få konstnärer att dyka upp. Att vi ibland glömmer bort en viktig del av vårt yrke: du går på dina kollegors vernissager!

DAG 2

Vi befinner oss på Läns museet Gävleborg där vi får en inblick i museets verksamhet och historia. Läns museet har en av Sveriges större samlingar av svensk konst från 1600-talet fram till i dag. Under lunchen har den som så önskar möjligheten att ta del av en guidad visning. En personlig höjdpunkt är möjligheten att spraya på klotterplanket utanför museet med representanter från Klotterklungan – en fristående, ideell graffiti- och gatukonstgrupp som riktar sig till kvinnor och transpersoner.

Lotta Lampa från Norrbotten är en av konstnärerna som presenterar sig under andra dagen. Hon är designer och konstnär och beskriver garaget som sitt konstnärliga territorium. Hon har alltid levt nära raggarkulturen. Kontakter är viktiga. Svetsar gör hon i brorsans garage i Kalix där han renoverar och bygger sina bilar. Lackerar gör hon i farsans polares garage. Hon beskriver att återbruk alltid är en betydande del av produktionen. I samband med den pågående utställningen på Konstmuseet i Norr, stoppade hon en traktor som fraktade gammal uppbruten asfalt från Kirunas forna gator. Hon ville återanvända några av de större bitarna i en installation på museet. Det som varit en gata, blir till något annat.

Senare under dagen träder konstnären Åsa Maria Hedberg från Jämtland in i rummet från de bakre raderna. Hon drar sitt långa flätade hår, som dagen till ära fått betydliga förlängningar, bakom sig. Hon bjuder in oss till sin skapandecirkel. Detta gör hon genom att det flätade håret, som slutits i en cirkel, lyfts över våra huvuden så att vi slutligen är helt omslutna. Att låta andra ta plats och att själv få ta plats är något som återkommer i hennes berättelse där just flätan är central. Hon beskriver sin relation till leran, till ritualen, till cirkeln.

VOLYM

Under dagen får vi även ta del av två diskussioner i panelform under rubriken "Möjliggörare". I ett samtal mellan Fakhroddin Fani, Katarina Jönsson Norling och Eva Asp får vi höra om hur konstlivet i Gävle med stolthet byggts upp, för att sedan hotas på grund av kommande ekonomiska nedskärningar. I detta fall med fokus på Gävle konstcentrum. Politikernas inställning tycks vara: lägg ner skiten. I den nya politiska planen får det inte finnas konkreta mål, utan enbart visioner. Ilskan, besvikelsen och frustrationen bubblar bland åhörarna. Samtalet avslutas med ett nödrop efter gemensamma krafter. Alla är med! För detta gäller inte enbart Gävle. Sara Edström, ny ordförande för KRO, säger senare att vi konstnärer ofta är vana vid att leva på små medel och kanske har vi för mycket förståelse. Nedskärningar och restriktioner kommer från alla håll och hotar den konstnärliga friheten. Det är dags att ryta till! Sara upprepar det som Lena Ylipää beskrivit som viktigast för konstens förutsättningar: Kollegor! Kollegor! Kollegor! Vi är inte ensamma! Hon avslutar: "Vi måste öka förståelsen för att vi är en yrkeskår som måste få arbeta med vettiga avtal och vettig ersättning. Det måste gå att leva mänskligt hållbara liv. Så kan vi skapa fri konst, så kan vi bidra till det offentliga samtalet, så kan vi leva och överleva som konstnärer."

Efter detta tar vi del av Gävle som fristad för bild- och formkonst där vi lyssnar till nuvarande fristadskonstnären Seywan Saeedian. Han berättar att utgångsläget för honom som kurd är totalt olikt vårt. Han kommer från ett land delat mellan fyra länder, inget av dessa ett demokratiskt land. Vi kan gnälla på våra politiker utan att bli slagna, fängslade eller avrättade. En annan sak som han lagt märke till i Gävle är att unga människor inte letar sig till konsten. Konsten i Sverige tycks inte på samma sätt vara en del av samhället. Den är förlagd till gallerierna. Han säger: om inte folket kommer till konsten måste vi ta konsten till folket!

Avslutet på dagen blir ett samtal kring måleriets kroppslighet mellan Sara-Vide Ericson, Rebecca Lindsmyr och Erik Anderman. Höjdpunkten är att Sara-Vide Ericson, verksam utanför Bollnäs, beskriver hur måleri gör sig uselt digitalt. Därför har hon tagit med en liten målning. Den skickar vi runt mellan stolsraderna. Hon uppmuntrar oss att ta in måleriet som blindskrift. Vi måste få ta på den, lukta på den, se måleriet som tredimensionellt! Mellan 5 oktober – 17 november visas en separatutställning med hennes måleri i Konstakademiens tre stora salar.

Under dessa två dagar har jag tagit del av inspirerande konstnärspresentationer och många brinnande samtal kring konstens villkor. Gävle lämnar jag både upprymd och nedstämd. En del samtal har handlat om minskade satsningar på samtidskonsten. Hur den konstnärliga friheten hotas när politiker och tjänstemän från flera håll börjat styra över konstens innehåll och sätter principen om armslängds avstånd ur spel. Det starka vinner dock: värmen och viljan att stå upp för konsten! Och mest av allt tar jag med mig Lena Ylipääs ord: Kollegor! Kollegor! Kollegor!

Text och foto: Ida Rödén

Mer information:

Arrangör för BRAK 2019 var Konstnärscentrum Nord och konstkonsulenten i Region Gävleborg tillsammans med Läns museet Gävleborg, Gävle Konstcentrum och Gaffel ateljéförening. Under BRAK 2019 var 103 personer på plats. 66 av dessa var konstnärer. Ta del av hela programmet på [BRAK:s webbsida](#)

Volym 2019-10-08